

OKULLARDA AKRAN ZORBALIĞI

ZORBALIĞI BİRLİKTE ÖNLEYEBİLİRİZ...

Zorbalık

Zorbalık saldırganlığın bir formudur. (Olafsen ve Viemero 2000). Zorbalık, daha güçlü kişi veya grupların daha az güçlü kişi ve gruplara tekrarlanan fiziksel ve psikolojik baskı uygulamasıdır.

Okullar, öğrencilere akademik bilginin ve mesleki becerinin yanı sıra sosyal sorumlulukların, oto kontrolün ve diğer bireylere saygının kazandırıldığı kurumlardır.

Her çocuk ve genç güvenli okul ortamında eğitim alma hakkına sahiptir (Leach 2005, 385). Okulda zorbalık ve şiddetten söz edilmesi bu ilkelere ters düşmektedir.

Zorbalık bilinçli bir şekilde başkalarına sözel saldırı, fiziksel taciz veya daha ince bir baskı metodu olan manipülasyon yoluyla zarar verme davranışıdır (www.wikipedia.org)

Zorbalık, çocukların sosyal, fiziksel ve psikolojik iyilik hallerinin yanı sıra akademik başarılarını da ciddi şekilde etkileyebilir.

Zorbalık artık sadece bir disiplin sorunu değil, bir sağlık sorunu olarak da görülüyor.

Artan kanıtlar, hem geleneksel zorbalığın (örn. vurmak, alay etmek) hem de siber zorbalığın gençler (hem zorbalığa uğrayanlar hem de zorbalığa uğrayanlar) üzerinde özsaygı, akademik sonuçlar ve akıl sağlığına zarar da dahil olmak üzere kalıcı etkileri olduğunu göstermektedir.

Okulda Zorbalık Türleri

Doğrudan Zorbalık :

Doğrudan zorbalıkta; birinin doğrudan ve açık olarak diğeri üzerindeki güç, statü ve hâkimiyetini gösterme isteği vardır. Zorbalığa maruz kalan birey zorbanın kim olduğunu bilir.

Vurmak/itmek

Çimdiklemek

Tekmelemek

El/kol Hareketi

Isırmak

Tükürmek

Küfür/Hakaret

Zalimce Şakalar

Dolaylı Zorbalık:

Dolaylı zorbalık; kişinin sosyal olarak yalnızlaştırılması, hakkında dedikodu yayılması, sosyal çevresinin maniple edilmesi ve kasıtlı olarak gruptan dışlanması gibi davranışları içerir (Olweus 1993). Kurbanı karşı doğrudan saldırıdan çok arkadaşları arasında asılsız sözel ifadelerle zarar vermek amaçlanır. Üçüncü kişiler yoluyla yapılan veya kurbanın saldırganı tanımlayamaması söz konusudur.

Kurbanın rahatsız edilmesi, kusurlarıyla uğraşılması, duygularının incitilmesi, saldırganlığa maruz bırakılması, kurbanın eğlence unsuru olarak kullanılması ve kurbanı karşı çirkin davranışların sergilenmesine sık rastlanır (Akgün 2005). Bireyin sosyal statüsüne ve benlik kavramına zarar vermek amaçlanır. Zorbalar iftira ve dedikodu gibi sözel davranışlarla kurbanı kontrol eder ve kurbanın kendini güçsüz hissetmesine, korkmasına neden olurlar (Olweus 1993; Salmivalli ve ark.1999, 1268).

İsim Takma

Tehdit Etme

Alay Etme

Küçük Düşürme

İğneleme

Gruptan Dışlama

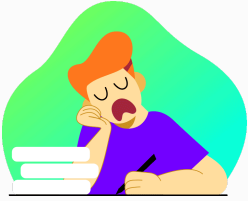
Görmezden Gelme

Dedikodu Çıkarma

ZORBALIK BELİRTİLERİ

Zorbaliğe uğrayan kurbanlarda aniden veya sürece bağlı olarak olumsuz bazı psiko-sosyal belirtiler görülür. Fakat bir davranışı zorbalık olarak nitelendirmek için **kurban ve zorba arasında ciddi bir güç farkının olması ve süreklilik göstermesi gerekir**. Bazı konulardaki anlaşmazlıklar, küsmeler, basit tartışmalar ve itişmeler zorbalık olarak adlandırılmamalıdır. Zorbaliğe maruz kalan çocuklarda şu belirtiler görülebilmektedir.

Uyku ve yeme düzeninde ani değişiklikler

Okul başarısında düşme

Faaliyetlere katılmamak ve bunun nedenini söylemek istememek.

Hastalık bahanesiyle okula gitmek istememek

Sık sık ağlamak yada öfkelenmek

Sosyal medya kullandıktan sonra davranışlarda değişiklik

Açıklayamadığı morluk, çizik ve yaralar

Aileden fazladan harçlık ya da yiyecek istemek

Okul eşyalarının sürekli zarar görmesi

ZORBALIĞA İLİŞKİN YANLIŞ ALGI VE DÜŞÜNCELER

OKULDA NELER YAPILABİLİR?

- Zorba-kurban ve izleyicilerle zorbalığı önlemek için çalışmalar yapılmalı.
- Öğrenci, öğretmen ve veliler zorbalığın sebep sonuçları hakkında kapsamlı şekilde bilgilendirilmeli. (Sınıf Rehberlik Etkinlikleri)
- Öğrencilerin neyin zorbalık olduğu – olmadığı konusunda düşünceleri öğrenilmeli. Zorbalıkla ilgili yanlış inançlar düzeltilmeli.
- Şiddete karşı sıfır tolerans ilkesi ile olaylara yaklaşılmalı. Şiddet konusunda okulda her paydaş (öğretmen, idareci, temizlik personeli, kantin görevlisi, servis şoförü, servis hostesi vb.) tarafından benimsenen politikalar uygulanmalı.
- Okul kuralları açık net ve tutarlı şekilde uygulanmalı. Öğrencilerin okul kurallarından haberdar olması sağlanmalı. Bu kurallar adil şekilde uygulanmalı.
- Nöbetçi öğretmen tarafından okulun riskli alanlarında (kamera kaydının olmadığı, bahçe, tuvalet,vb.) kontrol sağlanmalı.
- Okulda davranış kontrolü, sorun çözme becerileri, atılganlık eğitimi, kendini tanıma ve ifade etme, doğru iletişim yöntemleri, gibi psiko-eğitimin düzenlenmesine olanak sağlanmalı.
- Zorba davranışı, çocuklar evdeki durumun bir yansıması olarak yapıyor olabilir.(Evde mağdur okulda zorba). Dolayısıyla aile tutumları, çocuklara sorumluluk verme, doğru iletişim yöntemleri, olumlu davranış geliştirme gibi konularda aileleri bilgilendirici eğitimler düzenlenmeli.
- Okulda öğrencilerin kendilerini ifade ettikleri bir alanda başarılı olmaları sağlanmalı, sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler planlanmalı.
- Okulda olumlu öğrenci davranışları daha çok takdir edilmeli.
- Çalışkan öğrenciler de zorbalık yapabilir. Ya da davranışları bakımından sürekli sorun yaşayan bir öğrenci gerçekten masum olabilir. Ya da arkadaşları arasında çok popüler olan bir öğrenci daha zayıf bir arkadaşına zorbaca davranıyor olabilir.

SINIFTA NE YAPILABİLİR?

- Öğrencilere farklılıklara karşı hoşgörülü ve saygılı olmak öğretilmeli.
- Öğrencilerinizin size güvenmeleri ve okulda güvende olduklarını hissetmeleri sağlanmalı.
- Risk altındaki öğrenciler ve onların verdikleri sinyallere karşı uyanık olunmalı. Sınıftaki tüm öğrenciler her yönden tanınmaya gayret edilmeli.
- Her zamankinden farklı davranan öğrencilerle konuşmak yardım almasını sağlamak ihmal edilmemeli.
- Öğrencilere model olunmalı. Öğrenciler kendilerine saygı gösteren güvendikleri ve adil davranan öğretmenlerini örnek alırlar.
- Araştırmalar başarısızlık yaşayan öğrencilerin zorbaca davranışları daha çok başvurduklarını göstermektedir. Bu nedenle öğrenci başarısı desteklenmeli.
- Sınıf içinde rekabetçi ve yarışa yönelik tutum yerine işbirliğine dayalı tutum önemsenmeli.
- Öğrencilerin şikayetleri dikkate alınmalı, söyledikleri araştırılmalı ve bunun gizliliği korunmalı. Gerçekten zorbalığa maruz kalıyor olabilir.
- Zorbalık davranışında mağdurlar ve izleyiciler vardır. İzleyiciler mağduru korumak adına ses çıkarmazlar. Bu nedenle izleyicileri uyarın. Varsa Okul Psikolojik Danışmanından yoksa Rehberlik Araştırma Merkezinden destek alın.

- Kurallar sınıflarda konuşulmalı, istenilen ve istenmeyen davranışlar kurallar açık ve net olarak öğrencilere aktarılmalı.
- Olumlu davranışları gösteren ya da sessiz içine kapanık öğrencilerin isimleri daha çabuk ezberlenmeli ve zikredilmeli, (arkadaşına yardım ettiğin için teşekkürler Ahmet vb).
- Sınıf içinde uyulması gereken bazı kurallar hakkında öğrencilerle birlikte karar almak bu kurallara uyumu artırır. Bu nedenle birlikte karar almak ve bunları sınıfta panoya asmak faydalı olacaktır.
- Sınıfta zorbaca davranışları olan öğrenciler görmezden gelinmemeli, zorba yaptığı zorbalığın avantajını kullanmamalı. Zorbalık yapan öğrenci popüler, korkulan, saygı duyulan, sözü geçen olmamalı.
- Olumlu davranışlara daha çok önem verilmeli. Olumlu davranışlar daha çok takdir edilmeli. Sınıfta olumsuz davranışlar söz konusu olduğunda kişiliğe değil davranışa vurgu yapılmalı, ve davranışın da istenirse değişebileceği, duygu düşünce ve davranışlarımızın birbirini etkilediği vurgulanmalı. Olumlu düşünme yolları öğretilmeli.